

TÁMOP-4.1.2-08/1/A-2009-0010 project

ÁLLATTENYÉSZTÉSI GENETIKA

*University of Debrecen
University of West Hungary
University of Pannonia*

The project is supported by the European Union and co-financed by European Social Found.

11. témakör

Genotípus x környezet köölcsönhatás

Genotípus (G) x környezet (E) kölcshatás

- ***Statisztika definíció***

- A hatás nem additív, a teljesség nagyobb, mint a részek összege.

- ***Biológiai definíció***

- Az egyik esemény hat a másokra a történések során. A környezet pozitív és negatív irányban is módosítja a génhatásokat. Vagyis kölcsönhatás van a genotípus és a környezet között, ami létrehozza a fenotípust.

Az élő (állati) szervezet a környezettől el nem választható, azzal "dialektikus" egységet alkot.

Bizonyos környezetben bizonyos genotípus, más környezetben más genotípus ér el jobb, vagy rosszabb eredményeket.

A genotípus és környezet kölcsönhatása (interakciója) állatnemesítési szempontból gyakorlatilag azt jelenti, hogy az

- eltérő genotípusok
- az eltérő környezeti hatásokra
- különbözőképpen reagálnak.

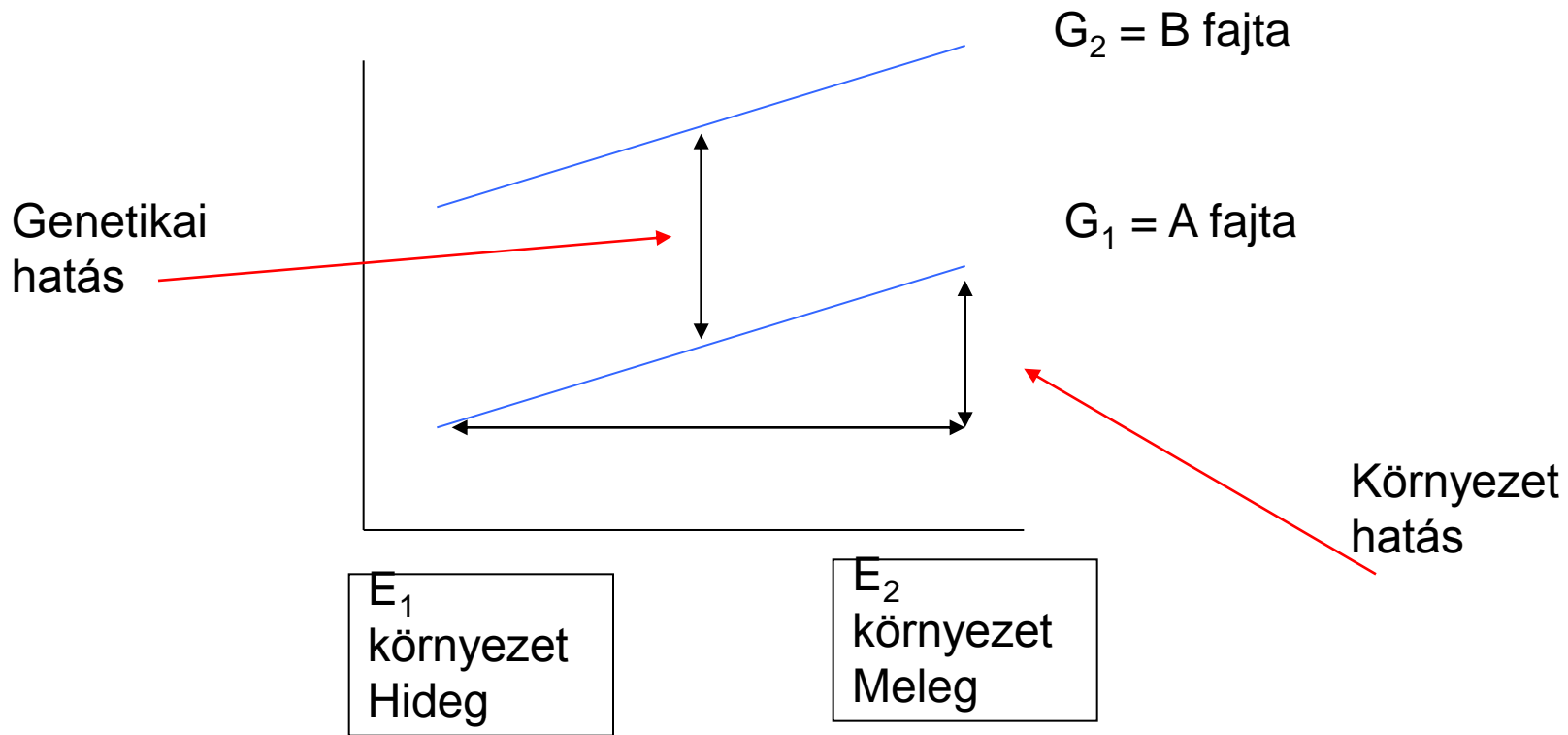
A genotípus x környezet kölcsönhatás értékelése

- Variancia analízissel
  - Genotípus hatás (G)
  - Környezet hatás (E)
  - Kölcsönhatás (G x E)
- Teljesítmény, illetve rangsor változás alapján
- Korrelációk alapján

Genotípus x környezet hatás értékelése variancia analízissel

Az alap modell

$$Y_i = G_i + E_i$$

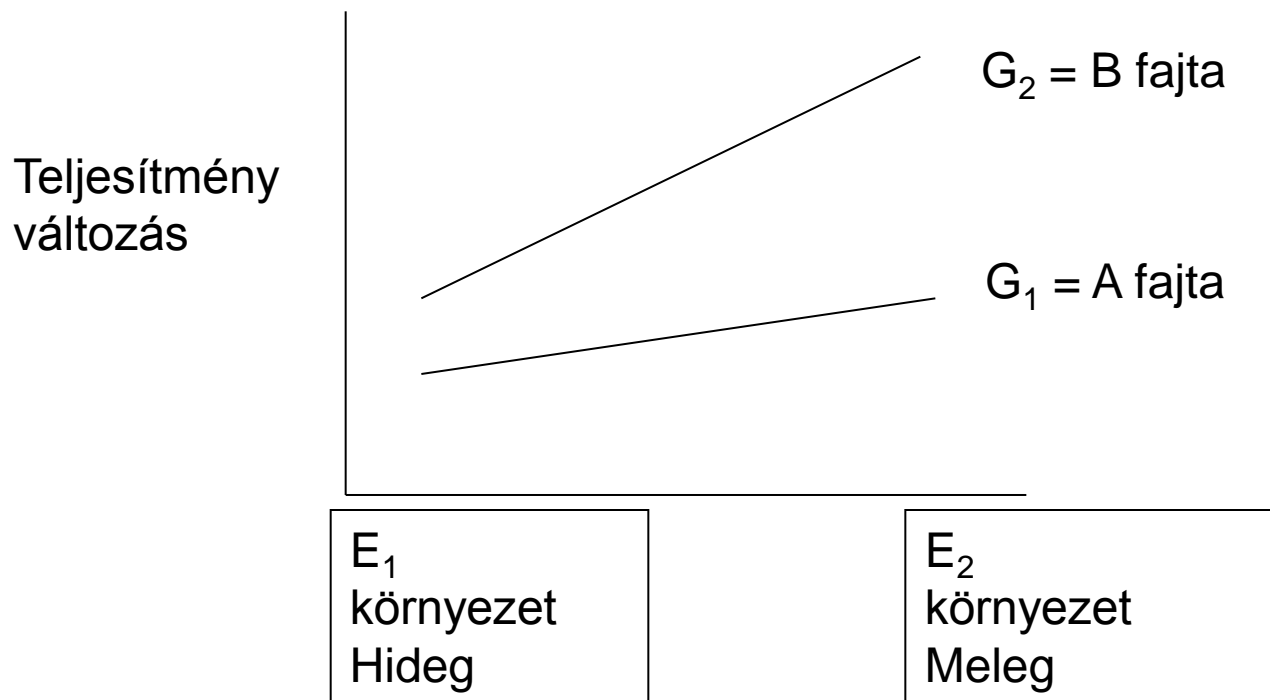

Reakciós norma = a genotípus reagál a változó környezetre.

A genotípus x környezet kölcsönhatás megváltoztathatja a teljesítményt

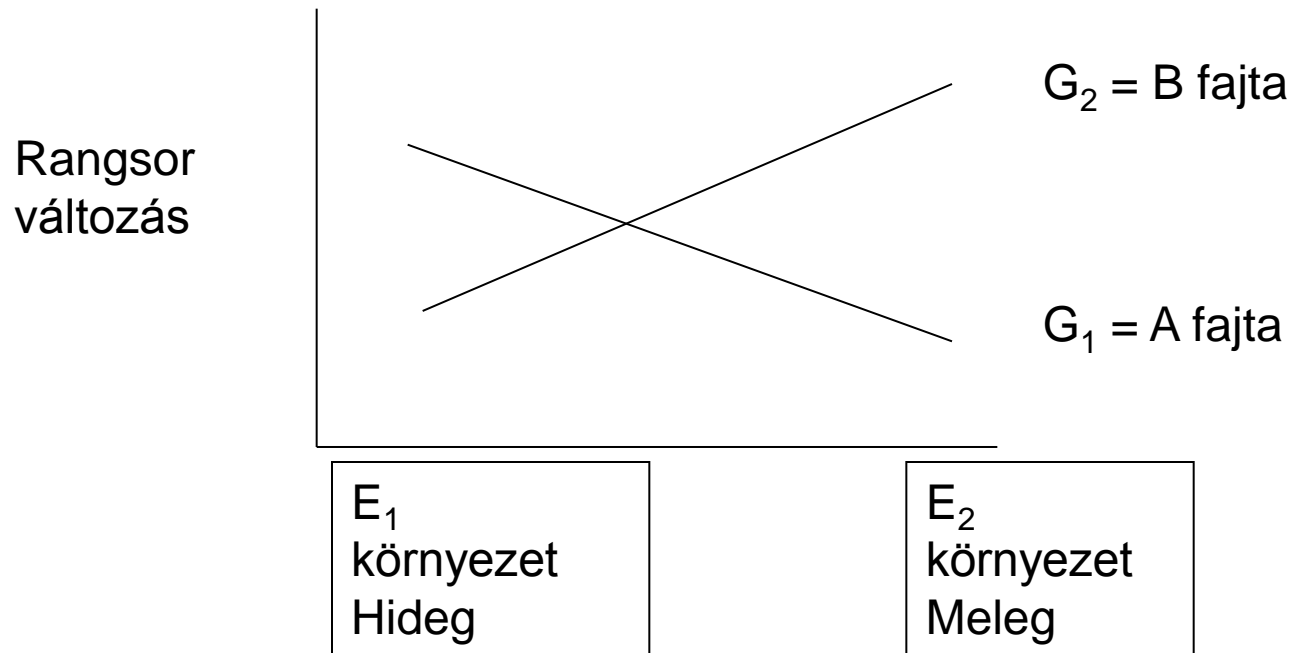
$$Y_i = G_i + E_i + G \times E_i$$

A B fajta érzékenyebb a környezetváltozásra, mint az A

A genotípus x környezet kölcsönhatás megváltoztathatja a rangsort

$$Y_i = G_i + E_i + GxE_i$$

Nincs univerzális, minden környezetben kiváló fajta!

A genotípus x környezet kölcsönhatás megváltoztathatja a teljesítményt és a rangsort

$$Y_i = G_i + E_i + G \times E_{ij} + \varepsilon_{(ij)k}$$

**A B fajta érzékenyebb, jobban illik a melegebb környezetbe.
Az A fajta kevésbé érzékeny, jobban illik a hidegebb környezetbe.**

Genotípus x környezet kölcsönhatás vizsgálata

1. A genotípus fix hatás

Elit vonalak, fajták
összehasonlítása

Pl. kendermagos rock - fehér leghorn

hereford - angus

stb.

Genotípus x környezet kölcsönhatás vizsgálata

1. A genotípus fix hatás

Vonalak, fajták
összehasonlítása

Pl. normál- kopasz nyakú

Genotípus x környezet kölcsönhatás vizsgálata

2. A genotípus véletlen (random) hatás

Apák, apai vonalak az egy (A) populációból származnak.

Genotípus x környezet kölcsönhatás vizsgálata

3. A környezet fix hatás

Összehasonlítás különböző
környezetben

- Hideg- meleg környezet
- Alacsonyabb- magasabb pártatart.
- Almozott - alom nélküli padozat
- Csoportos- egyedi elhelyezés
- stb.

Genotípus x környezet kölcsönhatás vizsgálata

4. A környezet véletlen (random) hatás

- Állomány
- Év
- Évszak
- Nem vizsgált környezet
- stb.

Genotípus x környezet kölcsönhatás vizsgálata

I. A genotípus fix, a környezet véletlen hatás

- Fajta x Állomány, Év,Évszak (H-Y-S) kölcsönhatás.
- Melyik fajta a legstabilabb adott környezetben?

Genotípus x környezet kölcsönhatás vizsgálata

II. A genotípus véletlen, a környezet fix hatás

- Mekkora a genetikai variancia a specifikus környezethez való alkalmazkodásban?
- Elő lehet állítani pl. brojler vonalakat az USA-ban Dél-Amerika, vagy Afrika számára?

Genotípus x környezet kölcsönhatás vizsgálata

III. A genotípus fix, a környezet fix hatás

- Az egyes típusokat (fajtákat) különböző körülmények között hasonlítunk össze.
- A sorrend változás mutatja a genotípus x új környezet kölcsönhatást.
- Kiválasztjuk a legmegfelelőbb típust, fajtát az adott környezethez.

Genotípus x környezet kölcsönhatás vizsgálata

IV. A genotípus véletlen, a környezet véletlen hatás

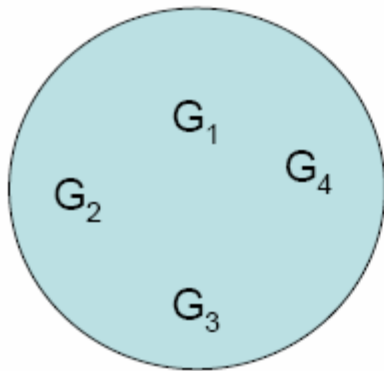
- Az adott környezetben kapott teljesítmény és rangsor nem biztos, hogy igaz lesz más környezetben.
- Körültekintően kell eljárni a fajta és típus, a tenyészállat megválasztása során.

Variancia analízis

Variancia forrás	df	SS	MS	Becsült középérték négyzet
Környezet (E)	e-1			
Genotípus (G)	g-1			
G x E	(g-1)(e-1)	SS (GxE)	MS (GE)	$\sigma^2 + n\sigma_{GE}^2$
Egyedek csoporton belül	ge(n-1)	SS (within)	MS (E)	σ^2

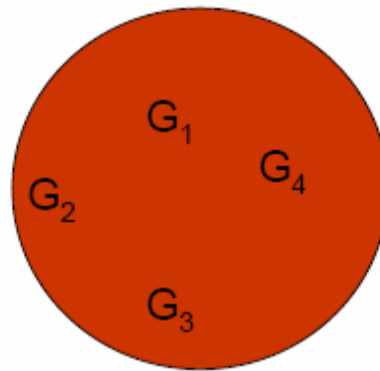
A genotípus x környezet kölcsön hatás értékelése

1. módszer: A genotípusok varianciája adott környezetkben, a sorrendváltozás meghatározása.

E_1

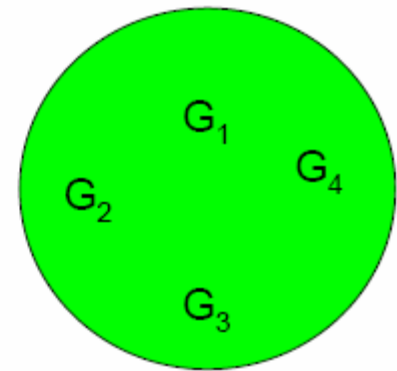
Genotípusok szórása az E_1 környezetben.

E_2

Genotípusok szórása az E_2 környezetben.

...

E_n

Genotípusok szórása az E_n környezetben.

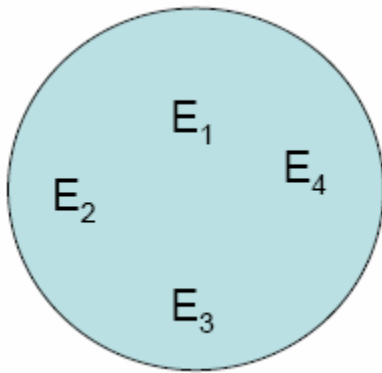
$$Z_1 = \sqrt{V_1(G)}$$

$$Z_2 = \sqrt{V_2(G)}$$

$$Z_n = \sqrt{V_n(G)}$$

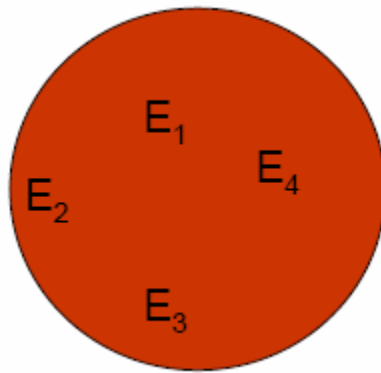
A genotípus x környezet kölcsönhatás értékelése

2. módszer: A genotípusok varianciája a környezetek között, a rangsor változás meghatározása.

G_1

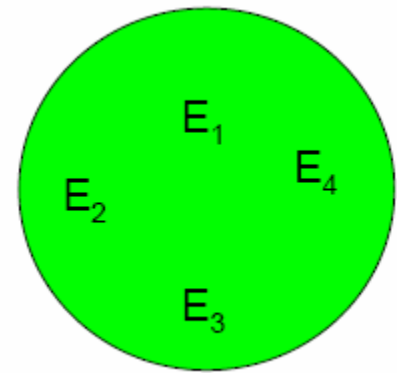
G_1 szórása a környezetek között.

G_2

G_2 szórása a környezetek között.

...

G_n

G_n szórása a környezetek között.

$$S_1 = \sqrt{V_1(E)}$$

$$S_2 = \sqrt{V_2(E)}$$

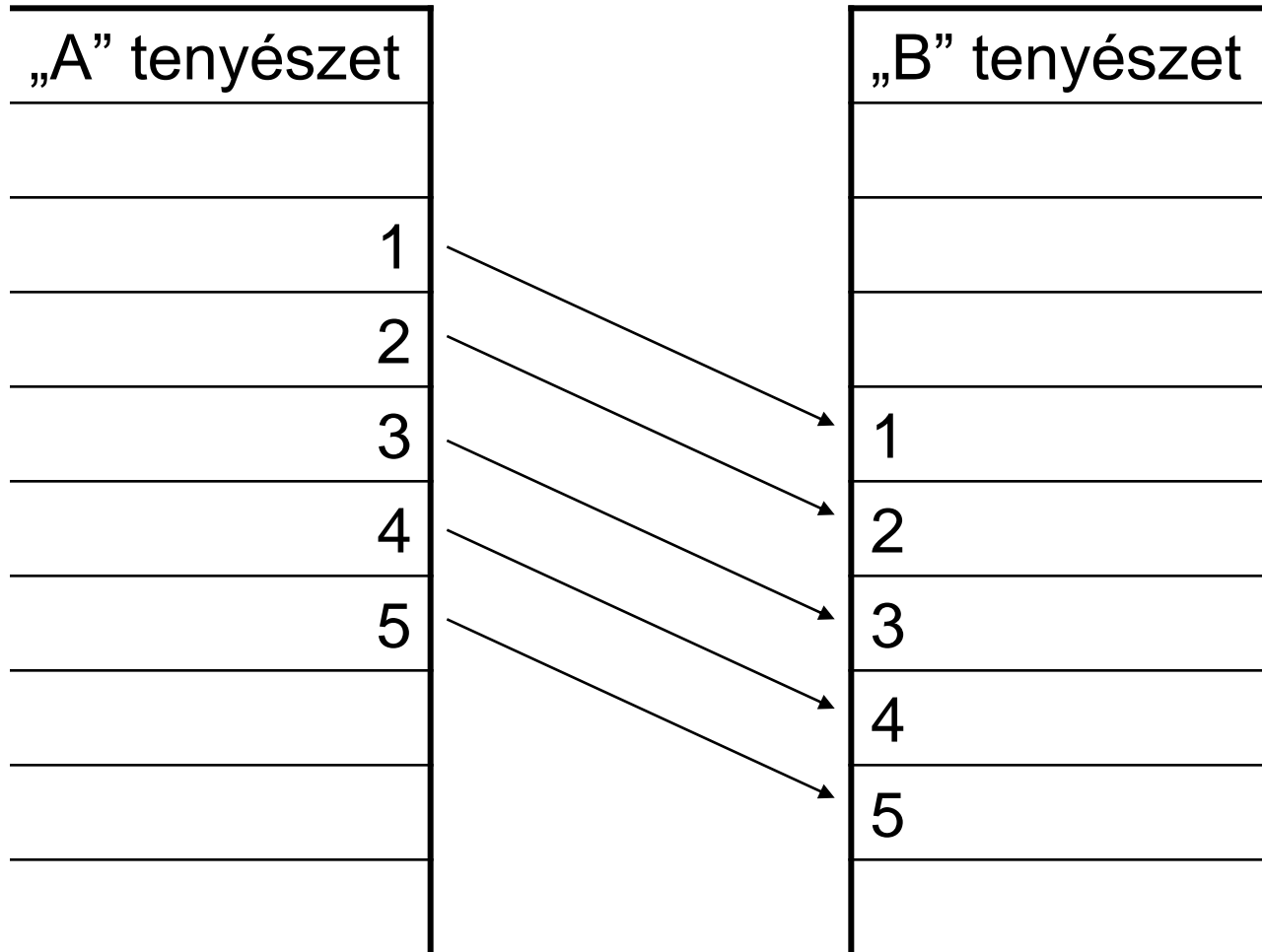
$$S_n = \sqrt{V_n(E)}$$

Genotípus x környezet
köölcsönhatás
értékelése
rangsorváltozás alapján

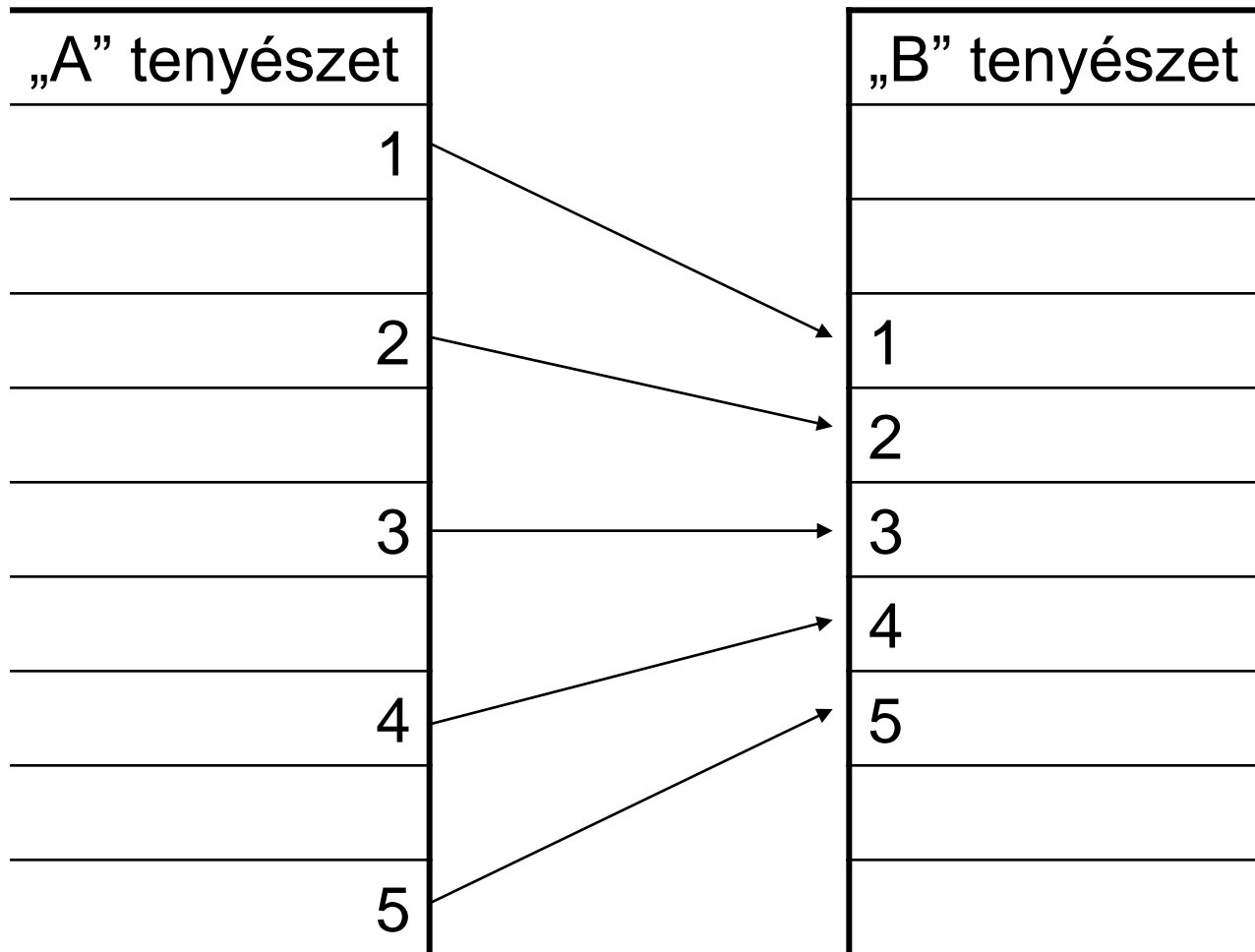
Nincs kölcsönhatás a genotípusok és a környezet között

A genotípusok között mért fenotípusos különbség és a genotípusok sorrendje (rangSORA) változatlan a két tenyésztetben.

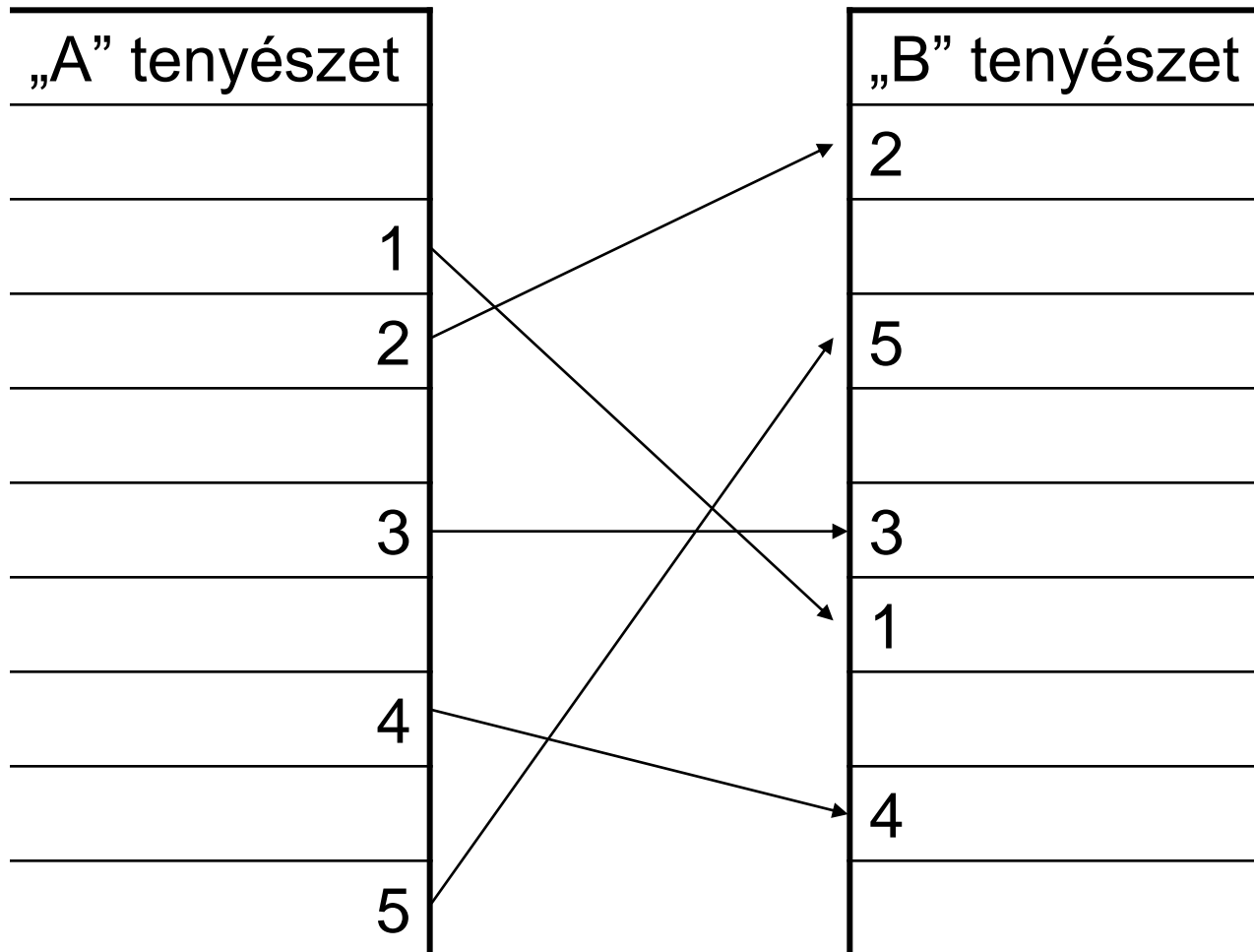
Mérhető G x E kölcsönhatás

„B” tenyészetben csökkent a genotípusok közti fenotípusos különbség, de a genotípusok sorrendje (rangSORA) nem változott.

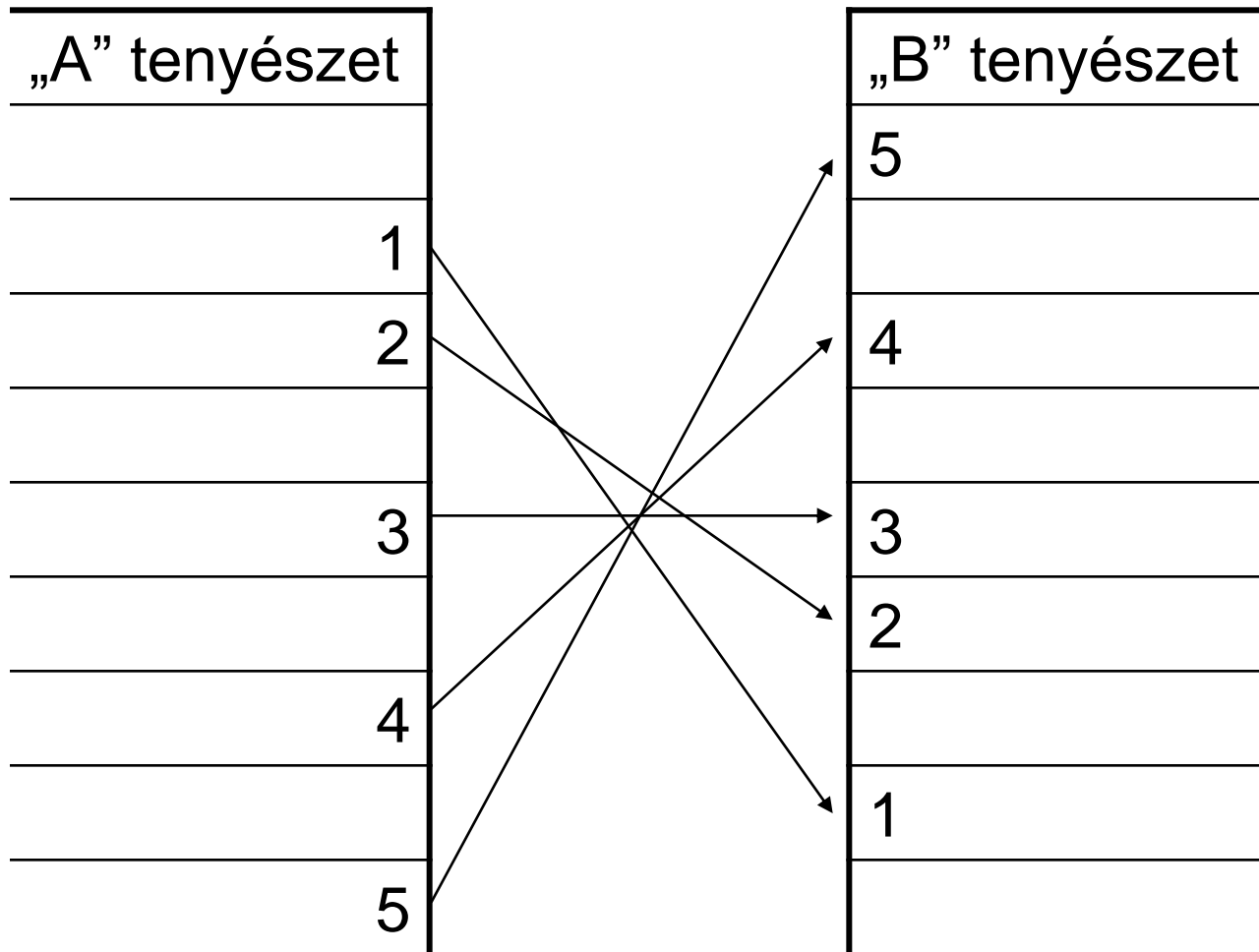
Nagyon jelentős G x E kölcsönhatás

A fenotípusos különbségek mellett a genotípusok rangsora is nagymértékben megváltozott. Pl.: „A” 1.sz. - „B” 4.sz.

Szélsőségesen erős interakció

Az öt genotípus rangsora teljesen megfordult, csupán a 3.sz. maradt változatlan.

Genotípus x környezet kölcsönhatás értékelése korrelációszámítással

- A tenyészetek közötti genetikai korreláció az adott tulajdonságban

G x E kölcsönhatás van, ha $r_g < 0,8$

- A tenyészetek közötti rangkorreláció az adott tulajdonságban

G x E kölcsönhatás van, ha $r_r < 0,8$